

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/18/2016
Identifikačné číslo spisu: 8311201982
Dátum vydania rozhodnutia: 22.06.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:8311201982.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobkýň 1/ I. N., bývajúcej v E., 2/ MUDr. H. N., bývajúcej v E., 3/ S. S., bývajúcej v E., zastúpených JUDr. Vladimírom Cahajlom, advokátom so sídlom v Bardejove, Dlhý rad č. 16, proti žalovaným 1/ Z. G., bývajúcemu v H., 2/ KOOPERATIVA poisťovňa a.s., Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova č. 4, IČO: 00585441, o ochranu osobnosti, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 15 C 27/2011, o dovolaní žalobkýň proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14. apríla 2015 sp. zn. 11 Co 60/2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky

- a) o d m i e t a dovolanie v časti smerujúcej proti výroku rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14. apríla 2015 sp. zn. 11 Co 60/2014, ktorým bol rozsudok Okresného súdu Humenné z 25. februára 2014 č.k. 15 C 27/2011-352 zmenený tak, že žalovaný 1/ je povinný zaplatiť každej zo žalobkýň 1/ až 3/ po 23 000 €,
- b) z a m i e t a dovolanie v časti smerujúcej proti výroku rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14. apríla 2015 sp. zn. 11 Co 60/2014, ktorým bol rozsudok Okresného súdu Humenné z 25. februára 2014 č.k. 15 C 27/2011-352 zmenený tak, že žaloba proti žalovanej 2/ sa zamietá,
- c) z r u š u j e napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 14. apríla 2015 sp. zn. 11 Co 60/2014 vo výroku, ktorým bol rozsudok Okresného súdu Humenné z 25. februára 2014 č.k. 15 C 27/2011-352 zmenený tak, že žaloba proti žalovanému 1/ sa zamietá v časti presahujúcej u každej zo žalobkýň 1/ až 3/ sumu 23 000 €; vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Žalobkyne sa v konaní o ochranu osobnosti pôvodne domáhali, aby žalovaný 1/ bol súdom zaviazaný zaplatiť im náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to žalobkyni 1/ vo výške 50 000 € a žalobkyniam 2/ a 3/ po 30 000 €. Žalobu odôvodnili tým, že žalovaný 1/ ako vodič motorového vozidla zavinił 24. januára 2008 dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k smrteľnému zraneniu Z. N. (ich manžela a otca). Žalovaný 1/ ich tým ochudobnil o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov, ktorý zomrel v bolestiach na následky ťažkých zranení, spôsobil im nenapraviteľnú citovú

ujmu a pripravil ich o možnosť viesť s manželom a otcom súkromný život. Žalovaný 1/ bol právoplatne odsúdený a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní štyri a pol roka a tiež trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá všetkých druhov na 8 rokov. Vzhľadom na charakter, závažnosť a následky jeho zásahu do ich rodinného života nie je morálna satisfakcia postačujúca.

Rozsudkom Okresného súdu Humenné z 12. júna 2012 č.k. 15 C 27/2011-166 bol žalovaný 1/ zaviazaný zaplatiť žalobkyni 1/ náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 15 000 € a žalobkyniam 1/ a 2/ po 8 000 €. Na odvolanie žalobkyň a žalovaného 1/ Krajský súd v Prešove uznesením zo 7. mája 2013 sp. zn. 11 Co 83/2012 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Žalobkyne potom 10. septembra 2013 navrhli rozšíriť okruh účastníkov na žalovanej strane o žalovanú 2/ (t.j. o spoločnosť KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, Bratislava). Poukázali pri tom na návrh Generálneho advokáta Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) v konaní č. 940172 SK o prejudiciálnej otázke C-22/12 Haasová tvrdiac, že je identická ako otázka nastolená v prejednávanej veci. Pozornosť súdu upriamili na otázku, či článok 3 ods. 1 Smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 a článok 1 ods. 1 Smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 (ďalej len „Smernice“) treba vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel pokrýva náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej obeti alebo blízkym osobám obeti po dopravnej nehode, ktorá sa stala v tomto kontexte v rozsahu, v akom uvedená náhrada škody vyplýva vzhľadom na zodpovednosť poisteného za škodu z vnútroštátneho práva uplatniteľného na spor vo veci samej. Žalobkyne s podaním návrhu na rozšírenie účastníkov žalobkyne navrhli, aby súd pripustil zmenu žaloby, a to tak, že žalovaní 1/ a 2/ sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť každej z nich náhradu nemajetkovej ujmy vo výške po 450 000 €. Okresný súd Humenné tomuto ich návrhu vyhovel uznesením z 2. októbra 2013 č.k. 15 C 27/2011-267, ktorým pripustil, aby do konania ako žalovaná 2/ vstúpila KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, Bratislava, uznesením z toho istého dňa č.k. 15 C 27/2011-269 pripustil zmenu žaloby tak, že žalovaní sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť každej žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy po 450 000 €.

Okresný súd Humenné rozsudkom z 25. februára 2014 č.k. 15 C 27/2011-352: a/ nepovolil prerušenie konania do právoplatného skončenia konania vedeného na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 6 Co 127/2010, b/ nepripustil zmenu petitu žaloby tak, ako ju navrhli žalobkyne podaním zo 14. januára 2014, c/ žalovaných 1/ a 2/ zviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť do 3 dní žalobkyniam 1/, 2/ a 3/ každej po 350 000 €, d/ v prevyšujúcej časti žalobu zamietol, e/ o trovách konania rozhodol tak, že žalovaní 1/ a 2/ sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyniam 1/, 2/ a 3/ trovy konania, o ktorých bude rozhodnuté do 30 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. V odôvodnení poukázal na rozsudok Súdneho dvora z 24. októbra 2013 vo veci C-22/12 (ďalej len „rozsudok Súdneho dvora“), z ktorého vyplýva, že ustanovenia Smerníc sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej, pričom členské štáty majú zaručiť, aby náhrada škody podľa ich vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravnej nehody, bola krytá povinným poistením v určitých minimálnych sumách (vo výške 350 000 €). Na tomto základe súd prvého stupňa konštatoval, že žaloba bola podaná dôvodne, a to tak voči žalovanému 1/, ako aj voči žalovanej 2/. Z rozsudku Súdneho dvora vyplýva, že zodpovednosť žalovaného 1/, ktorá podľa vnútroštátneho práva v tomto prípade vyplýva z ustanovenia § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, vznikla na základe dopravnej nehody a mala občianskoprávnu povahu; to znamená, že sa na ňu vzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú Smernice. V konaní bolo preukázané, že v čase dopravnej nehody motorové vozidlo žalovaného 1/, ktorým spôsobil dopravnú nehodu, bolo poistené žalovanou 2/ poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Z poistnej zmluvy vyplýva, že maximálny limit plnenia z jednej škodovej udalosti je v prípade rizika škody na zdraví a nákladov pri usmrtení 5 000 000 € bez ohľadu na počet zranených alebo usmrtených. Z rozsudku Okresného súdu Humenné z 22. septembra 2008 sp. zn. 4 T 65/2008 súd prvého stupňa zistil, že žalovaný 1/ konal ako vodič dopravného prostriedku v stave vylučujúcom spôsobilosť vykonávať túto činnosť, ktorú si privodil

vplyvom požitia alkoholických nápojov. V súlade s usmernením odvolacieho súdu súd prvého stupňa vychádzal aj z okolností, za ktorých došlo k porušeniu práva a pri rozhodovaní prihliadol aj na správanie sa žalovaného 1/ po nehode, na vyjadrenie jeho úprimnej ľútosti a ponuku finančnej pomoci žalobkyniam v súvislosti s pohrebnými výdavkami. Na základe takto zisteného skutkového stavu prvostupňový súd zaviazal žalovaných 1/ a 2/ zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyniam 1/, 2/ a 3/ náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch každej po 350 000 €; vo zvyšnej časti ich žalobu zamietol. Výrok, ktorým nepovolil prerušenie konania do právoplatného skončenia veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 6 Co 127/2010 odôvodnil tým, že prejudiciálne otázky, ktorých riešenie malo vplyv na rozhodnutie v tejto veci, už boli vyriešené rozsudkom Súdneho dvora. Zmenu petitu žaloby navrhnutú žalobkyňami podaním zo 14. januára 2014 nepripustil s odôvodnením, že nebol daný súhlas ostatných účastníkov, ktorí konajú sami za seba, na pripustenie takejto zmeny žaloby. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 151 ods. 3 O.s.p.

Rozsudok súdu prvého stupňa napadol odvolaním žalovaný 1/, ktorý poukázal na to, že žalobkyne 1/, 2/ a 3/ žiadajú neprimerane vysoké zadosťučinenie. Súdom určená výška peňažnej náhrady je vzhľadom na jeho príjmy a majetkové pomery neprimeraná, nakoľko má len príležitostný príjem a len s veľkými ťažkosťami si dokáže nájsť pracovné miesto a po návrate z výkonu trestu sa zaradiť do bežného života. Navrhol rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie, prípadne ho zmeniť a žalobu v celom rozsahu zamietnuť.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie aj žalovaná 2/. Vyslovila nesúhlas s právnym názorom súdu prvého stupňa, ktorý svoje závery vyvodzuje v podstate len z rozsudku Súdneho dvora. Prvostupňový súd v odôvodnení napadnutého rozsudku vôbec neuviedol znenie Smerníc, ktoré boli v roku 2009 konsolidované Smernicou 2009/2013. Primárnym cieľom tzv. motorových smerníc bolo zjednodušiť voľný pohyb motorových vozidiel a zabezpečiť na vnútornom trhu jednotné rámcové podmienky v oblasti povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Cieľom týchto smerníc nie je harmonizácia zodpovednosti za škodu členských štátov; členské štáty môžu voľne upraviť zodpovednosť za škodu pri nehodách spôsobených prevádzkou motorových vozidiel. Určenie rozsahu odškodnenia obetí pri dopravných nehodách je vyhradené pre členské štáty Európskej únie, Smernice ale v danom prípade nemali priamy účinok; majú špeciálne postavenie v rámci komunitárneho práva a sú záväzné pre členské štáty. Smernica je adresovaná členským štátom, nezakladá priamo práva a povinnosti fyzickým a právnickým osobám a vyžaduje transpozíciu do vnútroštátneho práva formou aktu členského štátu. Smernice boli transponované do právneho poriadku Slovenskej republiky zákonom č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“). Rozsudok Súdneho dvora nevyslovil nesprávnu transpozíciu Smerníc, ale konštatoval, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, (avšak len vtedy) ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Slovenská právna úprava striktne rozlišuje pojmy škoda a nemajetková ujma; právo na náhradu nemajetkovej ujmy pri porušení osobnostných práv nezahŕňa pod náhradu škody, ktorú je možné uplatniť z povinného zmluvného poistenia. Náhrada nemajetkovej ujmy nespadá pod rozsah poistenia upraveného v § 4 zákona č. 381/2001 Z.z., a preto žalobkyne - ani po vydaní rozsudku Súdneho dvora - nemajú právo domáhať sa tejto náhrady voči žalovanej 2/. Odvolaním napadnutý rozsudok preto v otázke pasívnej legitímácie žalovanej 2/ spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nakoniec žalovaná 2/ poukázala na to, že v priebehu konania vzniesla námietku premĺčania s relevantnou právnou argumentáciou, o ktorej sa prvostupňový súd v odôvodnení svojho rozhodnutia ani len nez zmienil. Žiadala preto napadnutý rozsudok zmeniť tak, že žaloba voči nej sa zamietne.

Žalobkyne vo vyjadrení k podaným odvolaniam navrhli rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť ako vecne správny.

Krajský súd v Prešove rozsudkom zo 14. apríla 2015 sp. zn. 11 Co 60/2014 rozsudok súdu prvého

stupňa a/ v jeho napadnutej časti zmenil tak, že žalovaný 1/ je povinný zaplatiť každej zo žalobkýň sumu 23 000 € do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že v prevyšujúcej časti ich žalobu zamietol, b/ v jeho napadnutej časti vo vzťahu k žalovanej 2/ zmenil tak, že žalobu proti nej zamietol, c/ vo výroku o náhrade trov zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Odvolací súd prejednal vec v zmysle § 212 ods. 1 O.s.p. v medziach, v ktorých sa odvolatelia domáhali jej preskúmania a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného 1/ je čiastočne dôvodné a odvolanie žalovanej 2/ je dôvodné. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa správne vychádzal zo záverov právoplatného rozsudku Okresného súdu Humenné sp. zn. 4 T 65/08, ktorým bol žalovaný 1/ uznaný vinným, že 24. januára 2008 v Humennom v rozpore s povinnosťami vodiča ustanovenými v § 4 ods. 2 písm. c/ a § 4 ods. 3 písm. b/ zákona č. 315/1996 Z.z. o premávke na pozemných komunikáciách riadil motorové vozidlo pod vplyvom alkoholu, vozidlom prešiel do protismeru, kde zrazil oproti jazdiaceho motocyklistu Z. N., manžela a otca žalobkýň. Žalovaný 1/ tým inému z nebanlivosti spôsobil smrť a spáchal prečin usmrtenia podľa § 149 ods. 1 a 4 Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody na 4 a pol roka a trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá na 8 rokov. Odvolací súd sa stotožnil so záverom prvostupňového súdu, podľa ktorého žalovaný 1/ týmto konaním zasiahol neoprávnene do osobnostných práv žalobkýň takým spôsobom a s takými následkami, pri ktorých je nepostačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka a žalobkyniam v dôsledku toho patrí náhrada im spôsobenej nemajetkovej ujmy v peniazoch. Súd prvého stupňa pri určovaní výšky tejto náhrady správne pristúpil k aplikácii § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ však ide o výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, dospel odvolací súd k záveru odlišnému od súdu prvého stupňa. So zreteľom na závažnosť ujmy i okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, dospel k záveru, že v danom prípade primeraná výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch zodpovedá sume 23 000 €. V súvislosti s týmto ustálenou výškou náhrady odvolací súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 26. septembra 2013 sp. zn. 3 Cdo 228/2012, v ktorom išlo o obdobný prípad (pri ktorom došlo k smrteľnému zraneniu vodiča a jeho spolujazdkyne) a náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch bola stanovená práve v tejto výške. Odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti vo vzťahu k žalovanej 2/ tak, že žalobu proti nej zamietol s odôvodnením, že došlo k premlčaniu práva uplatneného žalobkýňami proti tejto účastníčke konania. V súvislosti s tým zdôraznil, že rozsudok vo veci sp. zn. 4 T 65/08 Okresného súdu Humenné, ktorý konštatoval protiprávnosť konania žalovaného 1/, nadobudol právoplatnosť 19. marca 2009. To znamená, že už vtedy mali žalobkyne právo domáhať sa náhrady im spôsobenej ujmy na osobnostných právach; žalobu proti žalovanej 2/ ale podali až 9. septembra 2013 (č.l. 242 spisu). V nadväznosti na to odvolací súd pripomenul, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej dobe, ktorá v danom prípade vo vzťahu k žalovanej 2/ uplynula 20. marca 2012. Žalobkyne teda voči žalovanej 2/ uplatnili premlčané právo. Za druhý dôvod, so zreteľom na ktorý bolo potrebné zamietnuť žalobu voči žalovanej 2/, označil odvolací súd nedostatok jej pasívnej vecnej legitimácie. Konštatoval, že rozsudok Súdneho dvora poukázal na to, že povinnosť krytia škôd poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú tretím osobám motorovými vozidlami sa odlišuje od rozsahu náhrady tejto škody vyplývajúcej zo zodpovednosti poisteného za škodu. Zatiaľ čo povinnosť krytia poistením je zabezpečená a definovaná právnou úpravou Európskej únie, rozsah náhrady škody sa spravuje výhradne vnútroštátnym právom. Súdny dvor vysvetlil, že zámerom Smerníc nie je harmonizácia režimov zodpovednosti za škodu v členských štátoch a podľa súčasného stavu právneho poriadku Európskej únie sú členské štáty stále oprávnené autonómne upraviť režim zodpovednosti za škodu, ktorý sa uplatňuje na dopravné nehody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel. Z právnej úpravy de lege lata vyplýva, že právna úprava v Slovenskej republike v § 16 Občianskeho zákonníka rozlišuje medzi škodou (majetkovou ujmou) a nemajetkovou ujmou spôsobenou zásahom do osobnostného práva, pričom podľa § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. sa z povinného zmluvného poistenia hradí iba škoda na zdraví (ako to konštatoval aj najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 4 Cdo 168/2009). Rozsudok Súdneho dvora spočíva na názore, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, avšak iba vtedy, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo. Takúto náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu ale vnútroštátne právo Slovenskej republiky neupravuje. Odvolací súd vzhľadom na to uzavrel, že žalovaná 2/ nie je v tejto veci pasívne legitimovaná. Výrok o trovách

prvostupňového rozhodnutia zrušil s odôvodnením, že nezodpovedá ustanoveniam § 151 ods. 3, 4 a 7 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobkyne 1/ až 3/. Uviedli, že napadnutý rozsudok je nesprávny a prieči sa Smerniciam a rozsudku Súdneho dvora. Dopravná nehoda zavinená žalovaným 1/ s následným úmrtím manžela a otca žalobkyní hlboko a nereparovateľne zasiahla do osobných práv žalobkyní a najbližších príbuzných. Pretrvávajú u nich trauma vyvolaná deštrukciou rodinných vzťahov, neustále prežívajú pocity úzkosti, smútku, zúfalstva, šoku. V dôsledku zásahu definitívne stratili možnosť viesť s manželom a otcom súkromný a rodinný život. Žijú v neustálom smútku, napätí, dostavili sa u nich poruchy vnímania, nepokoj, nespavosť. So zreteľom na tento rozsah a intenzitu im spôsobenej ujmy považovali už v konaní pred súdom prvého stupňa za primeranú náhradu sumu 350 000 € u každej z nich samostatne. Opodstatnenosť žaloby proti žalovanej 2/ a jej pasívna vecná legitímácia v tejto veci vyplýva z § 823 Občianskeho zákonníka v spojení s ustanoveniami § 4 ods. 2 a § 15 zákona č. 381/2001 Z.z. Konaním žalovaného 1/ vznikla žalobkyniam nielen majetková ujma, ale aj nemajetková ujma, za ktorú zodpovedajú tak žalovaný 1/, ako aj žalovaná 2/. Včasné podanie žaloby voči žalovanému 1/ má účinky aj voči žalovanej 2/, žalobou smerujúcou proti nej teda v žiadnom prípade neuplatnili premlčané právo. Z týchto dôvodov žalobkyne 1/ až 3/ žiadali napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaný 1/ sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žaloba je dôvodná vo vzťahu k žalovanému 1/. To ale zároveň neplatí o žalobe smerujúcej proti nej. Žalobkyne uplatnili žalobou voči žalovaným 1/ a 2/ odlišné nároky, ktoré vyvodzovali z odlišných právnych vzťahov. Voči žalovanému 1/ uplatnili nárok na náhradu im spôsobenej nemajetkovej ujmy, voči žalovanej 2/ ale nárok z poistného vzťahu upraveného zákonom č. 381/2001 Z.z. Solidárna zodpovednosť oboch žalovaných je tu vylúčená. Nemôže preto obstať argumentácia žalobkyní, že ak nedošlo k premlčaniu ich práva vo vzťahu k žalovanému 1/, nemôže byť premlčané ani vo vzťahu k žalovanej 2/. V závere zopakovali svoju právnu argumentáciu, že zákon č. 381/2001 Z.z. neumožňuje kryť náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých spôsobenej im zásahom do ich osobnosti. Z týchto dôvodov navrhla napadnutý rozsudok „potvrdiť“.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníčky konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpené v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či je dovolanie žalobkyní 1/ až 3/ v celom rozsahu procesne prípustné, a či v časti procesne prípustnej je aj opodstatnené.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle § 238 O.s.p. je dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné aj proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Dovolanie žalobkyní 1/ až 3/ smeruje proti „zmeňujúcemu“ rozsudku, ktorý má viacero výrokov. Prípustnosť dovolania proti nim posudzoval dovolací súd samostatne. Dovolací súd v ďalšom osobitne skúmal prípustnosť dovolania, pokiaľ smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti priznávajúcej každej zo žalobkyní 1/ až 3/ náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške po 23 000 € (viď bod 1.4.), ako aj prípustnosť a opodstatnenosť dovolania v časti zamietajúcej žalobu voči žalovanej 2/ (viď body 2. až 5.) a v časti zamietajúcej žalobu každej zo žalobkyní voči žalovanému 1/ v rozsahu od sumy 23 000 € do sumy 350 000 € (viď bod 6.).

1. Prípustnosť dovolania proti zmeňujúcemu rozsudku (§ 238 ods. 1 O.s.p.) je založená na rozdielnosti

rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvého stupňa. O rozdielne rozsudky ide vtedy, ak oba sudy inak posúdili okolnosti významné pre rozhodnutie veci, v dôsledku čoho rozdielne určili alebo deklarovali práva a povinnosti účastníkov. Odlišnosťou sa pritom nemá na mysli rozdielne právne posúdenie veci, pokiaľ nemalo vplyv na obsah práv a povinností účastníkov, ale záver súdu odlišne konštituujujúci alebo deklarujúci práva a povinnosti v právnom vzťahu účastníkov. Pre posúdenie, či ide o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, nie je významné formálne hľadisko (ako odvolací súd formálne rozhodol alebo ako formálne svoj výrok označil), ale obsahové hľadisko (vzájomný vzťah rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvého stupňa v tom zmysle, či práva a povinnosti účastníkov v danom právnom vzťahu posúdili odlišne). Významné nie je ani to, či vo výrokoch rozsudkov súdov oboch stupňov sú alebo nie sú zvolené rovnaké formulácie - aj v tomto zmysle je rozhodujúce obsahové hľadisko. Pokiaľ odvolací súd vo svojom rozsudku posúdil práva a povinnosti účastníkov daného právneho vzťahu rovnako (napríklad zhodne so súdom prvého stupňa priznal to isté, resp. zamietol to isté), nejde o zmeňujúci rozsudok, ale o potvrdzujúci rozsudok.

Riešenie otázky prípustnosti dovolania žalobkyní v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. bolo preto potrebné založiť na porovnaní (obsahu) rozsudkov súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu z aspektu nimi upravených práv a povinností účastníkov konania.

1.1. Súd prvého stupňa priznal každej zo žalobkyní náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 350 000 €; odvolací súd túto náhradu znížil na sumu 23 000 €, ktorú im rovnako priznal. To znamená, že rozsudok odvolacieho súdu je po stránke obsahovej „potvrdzujúci“ (i keď formálne označený ako „zmeňujúci“) v rozsahu priznanej sumy 23 000 €.

1.2. Súd prvého stupňa žalobu žalobkyní 1/ až 3/ zamietol ako nedôvodnú nad sumu 350 000 €; odvolací súd ju zamietol (už) nad sumu 23 000 €. Rozsudok odvolacieho súdu je teda po stránke formálnej aj obsahovej „zmeňujúci“ v časti, ktorou bola ich žaloba zamietnutá v rozsahu od 23 000 € do 350 000 €.

Súd prvého stupňa vyhovel žalobkyniam 1/ až 3/ aj v tom, že povinnosť zaplatiť im náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uložil tiež žalovanej 2/. Odvolací súd ich žalobu v tejto časti zamietol. Z toho vyplýva, že rozsudok odvolacieho súdu je nielen po stránke formálnej, ale tiež po stránke obsahovej „zmeňujúci“ v časti, ktorou bola zamietnutá žaloba žalobkyní 1/ až 3/ v časti smerujúcej proti žalovanej 2/.

1.3. Vo vyššie citovanom ustanovení § 238 O.s.p. je vyjadrená objektívna stránka prípustnosti dovolania. Objektívna stránka sa nevzťahuje na osobu konkrétneho dovolateľa a zohľadňuje (len) vecný aspekt tohto opravného prostriedku - či smeruje proti rozhodnutiu vykazujúcemu zákonné znaky rozhodnutia, proti ktorému je dovolanie prípustné. Na rozdiel od toho sa subjektívna stránka prípustnosti dovolania viaže na osobu konkrétneho dovolateľa a zohľadňuje osobný aspekt toho, kto podáva dovolanie - či je u neho daný dôvod, ktorý ho oprávňuje podať dovolanie; takým dôvodom je skutočnosť, že rozhodnutím odvolacieho súdu bol dovolateľ po procesnej stránke negatívne dotknutý a bola mu spôsobená ujma dopadajúca na jeho pomery (viď tiež R 50/1999). Záver o tom, že podané dovolanie je prípustné, predpokladá zaujatie záveru o jeho prípustnosti tak po stránke objektívnej, ako aj po stránke subjektívnej. Posúdenie subjektívnej prípustnosti dovolania ale vo všeobecnosti predchádza posúdeniu objektívnej prípustnosti dovolania (pokiaľ odvolací súd dospeje k záveru, že dovolateľ nie je z určitého dôvodu subjektívne oprávnený podať dovolanie, nie je potrebné ďalej skúmať, či jeho dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vykazujúcemu znaky niektorého z rozhodnutí uvedených v § 236 až § 239 O.s.p.).

Rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým bola každej zo žalobkyní 1/ až 3/ priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške po 23 000 €, bolo ich žalobe vyhovené; odvolací súd v tomto rozsahu rozhodol v ich prospech. Rozhodnutím odvolacieho súdu v tejto časti teda dovolateľky po procesnej stránke neboli negatívne dotknuté a nebola im spôsobená ujma dopadajúca na ich pomery. Žalobkyne 1/ až 3/ preto nie sú subjektívne oprávnené napadnúť dovolaním rozsudok odvolacieho súdu v tejto časti výroku. Navyše (dovolací súd to uvádza iba ako poznámku), táto časť dovolania žalobkyní 1/ až 3/

smeruje proti výroku rozsudku odvolacieho súdu majúceho znaky potvrdzujúceho rozsudku neuvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.; preto prípustnosť tejto časti ich dovolania (ani z objektívneho hľadiska) nevyplýva z § 238 O.s.p.

Najvyšší súd vzhľadom na to dovolanie žalobkýň 1/ až 3/ v uvedenej časti odmietol ako podané osobami, ktoré na dovolanie nie sú oprávnené (§ 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

2. Ako už bolo uvedené vyššie (viď 1.2. druhý odsek), rozsudok odvolacieho súdu napadnutý v preskúmanej veci dovolaním, je „zmeňujúci“ (§ 238 ods. 1 O.s.p.) nielen po stránke formálnej, ale tiež po stránke obsahovej v tej časti, ktorou bola zamietnutá žaloba žalobkýň 1/ až 3/ smerujúca proti žalovanej 2/.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi (§ 242 ods. 1 O.s.p.); obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 ods. 1 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

V časti, v ktorej sú žalobkyne 1/ až 3/ subjektívne oprávnené napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaním (t.j. v časti, v ktorej bola súdom prvého stupňa priznaná náhrada 350 000 € znížená na 23 000 € a v časti, ktorou bola zamietnutá ich žaloba proti žalovanej 2/) je dovolanie žalobkýň prípustné aj z objektívneho hľadiska (§ 238 ods. 1 O.s.p.). V tejto časti nebola existencia procesných väd konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. tvrdená; vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo. To isté platí aj o procesných vadách konania majúcich znaky tzv. inej vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

Odôvodnenie tohto rozsudku odvolacieho súdu sa v ďalšom týka už len procesne prípustnej časti dovolania žalobkýň 1/ až 3/.

3. V dovolaní sa namieta, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnom posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V prejednávanej veci prvostupňový aj odvolací súd na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospeli k skutkovým zisteniam, ktoré im umožnili prijať adekvátne právne závery. Pri právnom posudzovaní dôsledne vychádzali z § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, podali výklad týchto ustanovení, predpokladov vzniku práva fyzickej osoby domáhať sa ochrany v prípade neoprávneného zásahu objektívne spôsobilého narušiť alebo ohroziť jej osobnostnú sféru; rovnako správne zadefinovali predpoklady priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v prípadoch, v ktorých morálne zadost'učenie nie je postačujúce.

4. V danom prípade vystupujú na žalovanej strane dva subjekty. Žalovaný 1/ je vodič motorového vozidla, ktorý podľa názoru prvostupňového a odvolacieho súdu (s ktorým sa stotožňuje aj dovolací súd) neoprávnenne zasiahol do chránených osobnostných práv žalobkýň 1/ až 3/. Žalovaná 2/ je subjekt, ktorý ako poisťovateľ v zmysle zákona č. 381/2001 Z.z., za podmienok v ňom uvedených a v rozsahu ním určenom poskytuje poškodenému za poisteného náhradu škody podľa tohto zákona.

4.1. Súd prvého stupňa svojim rozsudkom žalovaných 1/ a 2/ zaviazal spoločne a nerozdielne (solidárne) zaplatiť do 3 dní žalobkyniam 1/, 2/ a 3/ každej po 350 000 €.

V zmysle § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka platí, že ak právnym predpisom alebo rozhodnutím súdu je ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté alebo ak to vyplýva z povahy plnenia, že viac dlžníkov má tomu istému veriteľovi splniť dlh spoločne a nerozdielne, je veriteľ oprávnený požadovať plnenie od ktoréhokoľvek z nich. Ak dlh splní jeden dlžník, povinnosť ostatných zanikne.

Uvedené ustanovenie upravuje tzv. pasívnu solidaritu, ktorá je vyjadrená termínom „spoločne a nerozdielne“. Je charakterizovaná viacerými subjektmi na dlžníckej strane, ktorých povinnosťou je splniť dlh tomu istému veriteľovi spoločne a nerozdielne. Funkcia pasívnej solidarity spočíva vo väčšom zabezpečení pohľadávky veriteľa a uľahčení jej uplatnenia.

V zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. (označeného ako „Priamy nárok poškodeného“) náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať. Z toho vyplýva, že poisťovateľ vykonávajúci povinné zmluvné poistenie zodpovednosti má pri uplatnení nároku poškodeného na náhradu škody rovnaké právne postavenie ako osoba, ktorá škodu priamo spôsobila. Poškodený môže priamo od neho požadovať na súde alebo mimo neho náhradu škody (porovnaj aj Imrich Fekete, Občiansky zákonník, Eurokodex, 2011, 2. diel, str. 2409). To však neznamená, že by z ustanovení zákona č. 381/2001 Z.z. bolo možné vyvodzovať pasívnu solidaritu poisteného a poisťovateľa. Pre účely preskúmvanej veci treba preto zdôrazniť, že súd nie je oprávnený uložiť žalovaným povinnosť splniť záväzok spoločne a nerozdielne iba na základe vlastnej úvahy a bez zákonnej legitímácie. To platí pre konštitutívne, ale aj pre deklaratórne rozhodnutia (porovnaj tiež „Veľké komentáre, Števček a kol., Občiansky zákonník II, C-H-Beck, 2015, str. 1760“).

4.2. Ak je navrhovateľov alebo odporcov v jednej veci niekoľko, koná každý z nich sám za seba (§ 91 ods. 1 O.s.p.). Ak však ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, platia úkony jedného z nich i pre ostatných (§ 91 ods. 2 veta prvá O.s.p.).

Ak je v občianskom súdnom (sporovom) konaní na jednej alebo oboch procesných stranách viacero účastníkov, ide o ich procesné spoločenstvo (aktívne alebo pasívne). V závislosti od intenzity prepojenia jednotlivých účastníkov v takomto procesnom spoločenstve so zreteľom na obsah ich vzájomného hmotnoprávneho vzťahu, prípadne spoločného vzťahu k tretím osobám, sa rozlišuje spoločenstvo samostatné (pri ktorom každý spoločník vystupuje voči druhej strane samostatne) a nerozlučné (ktoré je charakterizované tým, že rozhodnutie sa vzťahuje na všetkých spoločníkov spoločne).

Pre posúdenie, či ide o samostatné alebo nerozlučné spoločenstvo, je rozhodujúca povaha predmetu konania vyplývajúca z hmotného práva. O nerozlučné spoločenstvo ide tam, kde hmotné právo neumožňuje, aby predmet konania bol prejednaný a rozhodnutý samostatne voči každému spoločníkovi. V danom prípade z právnej úpravy, ktorú treba aplikovať na vzájomný vzťah žalovaného 1/ a žalovanej 2/ (t.j. zo zákona č. 381/2001 Z.z.) nevyplýva, že by predmet konania nemohol byť prejednaný a rozhodnutý samostatne voči každému z nich. To znamená, že medzi žalovanými 1/ a 2/ ide o pasívne spoločenstvo samostatných spoločníkov. Právne úkony žalobkýň, ktoré urobili voči žalovanému 1/, nemajú preto právne účinky aj proti žalovanej 2/.

4.3. V občianskom súdnom (sporovom) konaní okruh účastníkov na žalovanej strane určuje žalobca v žalobe. Pokiaľ žalobca po podaní žaloby má za to, že okruh žalovaných nie je kompletný, môže ich okruh doplniť.

Podanie žaloby má okrem procesnoprávných účinkov aj hmotnoprávne účinky. Včasným uplatnením práva na súde dochádza medziiným k spočívaniu plynutia premlčacej doby; ak v rámci tejto doby účastník uplatní svoje právo na súde a v začatom súdnom konaní pokračuje, premlčacia doba od tohto uplatnenia po dobu konania neplynie.

5. Odvolací súd dospel v preskúmvanej veci k záveru, že žalobkyne uplatnili voči žalovanej 2/ právo na

náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktoré bolo premlčané.

Otázkou premlčania práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch sa už najvyšší súd v minulosti zaoberal vo viacerých prípadoch (viď napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu 2 Cdo 194/2011 alebo 3 Cdo 187/2013). Na základe rozhodnutia občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky - ako judikát R 58/2014 - publikované rozhodnutie najvyššieho súdu spočívajúce na právnom názore, podľa ktorého právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu.

Dovolací súd sa s vyššie uvedeným názorom stotožňuje aj v preskúmvanej veci. Poznomenáva, že žalobkyne v dovolaní nespochybnili to, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo všeobecnosti patrí medzi práva, ktoré sa premlčujú; podľa ich názoru ale v konkrétnom prípade k premlčaniu ich práva voči žalovanej 2/ nedošlo.

Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v prípade náhrady za spôsobenú nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takémuto zásahu došlo.

V prejednávanej veci bolo preukázané, že neoprávneným konaním žalovaného 1/ bolo zasiahnuté aj do osobnostných práv žalobkýň. Chránené osobnostné práva žalobkýň boli atakované už samotným zranením Z. N. pri dopravnej nehode 24. januára 2008 (už tým došlo k zásahu do ich rodinného života napríklad v podobe strachu o ďalší život a zdravie o manžela a otca). Zásah do ich osobnosti bol zavŕšený momentom jeho smrti XX. P. XXXX. Žaloba bola podaná 25. februára 2011 (len) proti žalovanému 1/. Žaloba proti žalovanej 2/ bola podaná (až) 9. septembra 2013.

Odvolací súd vzhľadom na vyššie uvedené dospel k správneému záveru, že žaloba proti žalovanej 2/ bola podaná po uplynutí premlčacej doby. Ak po márnom uplynutí premlčacej doby žalovaná 2/ účinne vzniesla námietku premlčania dňa 12. novembra 2013 (viď č.l. 283 spisu), nebolo už možné žalobkyniam priznať voči nej žalobou uplatnené právo.

Najvyšší súd pripomína, že súd v občianskom súdnom konaní sa môže zaoberať vznesenou námietkou premlčania bez toho, aby skúmal samotnú existenciu subjektívneho práva veriteľa. Prax súdov (R 29/1983) v danom prípade uprednostňuje hľadisko procesnej ekonomie. Ak preto súd zistí, že uplatnené právo je premlčané (zanikla súdna vymáhateľnosť žalobou uplatneného nároku) a žalovaný dlžník vzniesol námietku premlčania, bližšie už neskúma existenciu subjektívneho práva žalujúceho veriteľa - vychádza z toho, že tak či tak by žaloba s uplatnenou premlčanou pohľadávkou bola v takom prípade zamietnutá (porovnaj tiež „Jaromír Svoboda, Občiansky zákonník, Komentár a súvisiace predpisy“, Eurounion, 2005, str. 100). Zásada hospodárnosti konania musí viesť konajúci súd k tomu, aby prednostne posúdil v konaní vznesenú námietku premlčania vzhľadom na to, že v prípade jej oprávnenosti takýto postup vedie k urýchlenému vydaniu rozhodnutia vo veci samej (porovnaj tiež rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 34/2011.

Dovolací súd, stotožňujúc sa s vyššie uvedeným názorom a zastávajúc ho aj v prejednávanej veci, preto už v dovolacom konaní bližšie neskúmal správnosť právneho záveru dovolacieho súdu o neexistencii subjektívneho práva žalobkýň 1/ až 3/ domáhať sa voči žalovanej 2/ náhrady im spôsobenej nemajetkovej ujmy.

Z týchto dôvodov najvyšší súd dovolanie žalobkýň 1/ až 3/, ktoré v tejto časti smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu spočívajúcemu na správnom právnom posúdení veci, zamietol ako neopodstatnené (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

6. Vyššie už bolo uvedené (viď 1.2. prvý odsek) že žalobkyňami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je „zmeňujúci“ (§ 238 ods. 1 O.s.p.) nielen po stránke formálnej, ale tiež po stránke obsahovej v tej

časti, ktorou bola žaloba žalobkýň 1/ až 3/ (každý z nich) voči žalovanému 1/ zamietnutá v rozsahu od 23 000 € do 350 000 €. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je dovolanie žalobkýň v tejto časti nielen prípustné, ale aj opodstatnené. Na odôvodnenie tohto záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

I keď jednotlivé súčasti osobnosti fyzickej osoby a osobnostných práv, ktorým poskytuje ochranu § 13 Občianskeho zákonníka (život, zdravie, súkromie, rodinný život a pod.) sú hodnoty, ktoré v podstate nemožno vyjadriť v peniazoch, neoceniteľnosť jednotlivých stránok ľudskej osobnosti ešte neznamená, že by peniazmi nebolo možné vyjadriť adekvátnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej protiprávnym zásahom do týchto práv. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy možno určiť, a to spôsobom, ktorý uvádza zákon - vždy s prihliadnutím na individuálne okolnosti charakterizujúce závažnosť vzniknutej ujmy a na jedinečnú povahu okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je síce vecou voľnej úvahy súdu, jeho úvaha musí byť ale náležite odôvodnená a vždy musí mať základ v takých konkrétnych skutkových zisteniach súdu, ktoré zohľadňujú individuálne okolnosti prejednávanej veci a so zreteľom na ne sú relevantné pre posúdenie primeranosti náhrady v zmysle § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/2009, 3 Cdo 106/2012, 4 Cdo 171/2005, 5 Cdo 126/2007, 7 Cdo 180/2012).

Vo všeobecnosti platí, že ak odvolací súd mení súdom prvého stupňa priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka) z dôvodu, že za „primeranú“ považuje náhradu inú (nižšiu alebo vyššiu), musí v odôvodnení zmeňujúceho rozhodnutia vysvetliť dôvod potreby zmeny náhľadu na „primeranosť“ (viď napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 108/2011). To znamená, že odvolací súd musí poukázať na určité konkrétne skutkové alebo právne významné okolnosti charakterizujúce ním prejednanú vec a s poukazom na ne vysvetliť, prečo a z akých dôvodov dospel k názoru, že „primeranou“ nie je náhrada, ktorú určil súd prvého stupňa, ale náhrada iná (nižšia alebo vyššia).

V danom prípade odvolací súd zníženie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú žalobkyniam 1/ až 3/ priznal súd prvého stupňa, odôvodnil tým, že výška náhrad priznaných súdom prvého stupňa (po 350 000 €) je privysoká, nezodpovedajúca okolnostiam prípadu, a preto ju treba priznať vo výške po 23 000 €, ktorú v inej skutkovo a právne podobnej veci (sp. zn. 3 Cdo 228/2012) považoval za primeranú najvyšší súd.

Takýto prístup odvolacieho súdu, nech by bol akokoľvek motivovaný pozitívnou snahou o dosiahnutie rovnakého posúdenia veci v rovnakých prípadoch, nemôže bez ďalšieho v potrebnej miere vystihnúť to, ako široko, mnohohrsteve a rozmanito je vnútorne rozčlenená (štruktúrovaná) osobnosť každej fyzickej osoby, aké individuálne a neopakovateľné vzťahy vznikajú medzi ňou a jej rodinnými príslušníkmi a aké dôsledky spôsobuje násilné pretrhnutie väzieb vo vnútri rodiny, ku ktorému dochádza stratou člena rodiny. Je nespochybniteľné, že negatívny zásah do tejto osobnostnej sféry pôsobí zraňujúco individuálne a rozmanito u každej fyzickej osoby inak, lebo každý človek, sama jeho podstata, jeho emócie, vzťahy k iným, sú veľmi individuálne. Ľudia nevnímajú vždy rovnako okolnosti vonkajšieho sveta a aj ich vzťahy s inými vykazujú znaky osobitosti, neopakovateľnosti a jedinečnosti. Vzhľadom na to aj dôsledky zásahov do týchto osobnostných sfér života každého človeka sú vysoko individuálne. Na vyjadrenie rozsahu a intenzity ujmy, ktorú vyvolali zásahy do týchto oblastí súkromného a rodinného života je nepostačujúce (paušálne) prirovnanie s inými, i keď obdobnými prípadmi.

Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zmenil prvostupňové rozhodnutie (priznávajúce žalobkyniam po 350 000 €) tak, že im patrí po 23 000 €, je v rozsahu od 23 000 € do 350 000 € nesprávne, lebo jednak nemá dostatočný podklad v relevantných skutkových zisteniach (individualizujúcich osobitosti ujmy spôsobenej v konkrétnej prejednávanej veci), jednak spočíva na predčasnom (a teda aj nesprávnom právnom posúdení veci - viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Vzhľadom na uvedené najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu v tomto výroku zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.